

Plan B za Slovenijo, ki jo koordinira Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj

Mreža za prostor, ki jo koordinira IPoP – Inštitut za politike prostora

Koalicija za trajnostno prometno politiko, ki jo koordinira CIPRA Slovenija, društvo za varstvo Alp

IPoP - Inštitut z politike prostora

Pripombe na osnutek Nacionalnega načrta za obnovo narave

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Narava/NNON/Osnutek_NNON_za-javno-obravnavo.pdf

tabela ukrepi NNON na spletni strani

<https://www.gov.si/novice/2026-07-10-javna-razgrnitev-osnutka-nacionalnega-nacrta-za-obnovo-narave/>

Poglavje in stran dokumenta	Bistvo pripombe	Utemeljitev pripombe	Organizacija
Morebitne splošne pripombe			
Enotna oblika za NNON	Dokument ni pripravljen skladno z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2025/912	Kljub temu, da gre za osnutek Načrta, menimo, da bi moral biti ta pripravljen v predpisani Enotni obliki, da bi tako javnosti omogočili transparenten vpogled v zahtevane vsebine in učinkovito preverjanje, ali so te vsebine v osnutku ustrezno obravnavane. Trenutna oblika osnutka od pregledovalca zahteva vzporedno preverjanje predpisane Enotne oblike, kar znatno upočasnjuje pregledovanje. Ni vedno jasno, kam točno sodijo kakšne vsebine.	DOPPS

		Pregledovalec, ki Enotne oblike ne preverja, tudi nima vpogleda v manjkajoče vsebine (komentira lahko samo tisto, kar prebere, ne pa tistega, kar v dokumentu še manjka ali je morda pomanjkljivo obravnavano).	
Neskladna terminologija	V celotnem dokumentu so številne neskladnosti v terminologiji	V dokumentu se uporabljajo različni izrazi za iste stvari, ki so velikokrat tudi "približni". Uskladite terminologijo z izrazi, ki jih uporablja Uredba oz. kot so zapisani v Enotnem okvirju. Neusklajena terminologija močno otežuje razumevanje dokumenta in zmanjšuje njegovo jasnost.	DOPPS
Pomanjkljivi elementi načrta	Dokument je treba dopolniti z elementi operativnega načrtovanja, ki bodo omogočali učinkovito izvajanje, spremljanje in vrednotenje ukrepov za obnovo narave.	Dokument predstavlja pomembna strateška izhodišča in cilje za obnovo narave, vendar mu manjkajo ključni elementi operativnega načrtovanja, ki bi omogočali njegovo učinkovito izvajanje. Za številne ukrepe niso jasno opredeljeni nosilci izvajanja, časovni okvir izvedbe, potrebna finančna sredstva, izvedbeni mehanizmi, kazalniki uspešnosti ter način spremljanja in vrednotenja doseganja ciljev. Ker bo Nacionalni načrt za obnovo narave predstavljal temeljni dokument za izvajanje Uredbe (EU) 2024/1991 o obnovi narave v Sloveniji, bi moral vsebovati tudi jasen izvedbeni okvir, ki bo omogočal pregledno razdelitev odgovornosti, učinkovito usklajevanje med resorji ter redno spremljanje napredka pri izvajanju ukrepov. Le tako bo mogoče zagotoviti, da bodo zastavljeni cilji tudi dejansko doseženi in da bo mogoče pravočasno prilagajati ukrepe ob ugotovljenih odstopanjih.	CIPRA, REVIVO
Navedeni cilji brez konkretizacije izvedbe	Dokumentu manjkajo konkretna razdelitev odgovornosti in kazalniki posameznih ciljev.	Pri ciljih ni jasno opredeljeno, kako se bodo izbirale lokacije, kakšni so časovni okviri za izvedbo, niso določeni merljivi kazalniki in ni jasno, kako se bodo obnove financirale.	REVIVO
Neambiciozni cilji NNON	Iz dokumenta je razbrati, da je izgleda cilj, da bo NNON imel kar	Pri vseh vsebinski področjih in habitatih je razbrati, da bo Slovenija predvidela ukrepanje v najmanjših še dopustnih obsegi. Cilji so vsepovsod zastavljeni na najmanjše še	DOPD, CIPRA

	najmanjši vpliv na stanje okolja in privedel do čim manjših izboljšav.	dovoljene vrednosti. Izjeme, po katerih se lahko zmanjšajo cilji ali obseg ukrepanje so uveljavljene vsakič, ko je to mogoče. Nismo našli nobenega primera, kjer je bil cilj ali obseg zastavljen višje kot na minimum, kar EU sploh dovoli. Menimo, da je dokument zaradi tega neambiciozen.	
Časovnica javne obravnave	Rok za javno obravnavo Nacionalnega načrta za obnovo narave je neustrezen.	Javna obravnava Nacionalnega načrta za obnovo narave poteka med 10. julijem in 9. avgustom, torej v času poletnih dopustov, ko je pomemben del strokovne in zainteresirane javnosti odsoten. Takšen časovni okvir bistveno omejuje možnosti za kakovostno preučitev dokumenta in pripravo strokovno utemeljenih pripomb. Glede na obseg, kompleksnost in dolgoročni pomen Nacionalnega načrta za obnovo narave bi bilo smiselno zagotoviti daljše obdobje javne obravnave izven glavne dopustniške sezone. Le tako bo mogoče zagotoviti učinkovito sodelovanje strokovne in širše javnosti ter izpolniti namen javne razprave kot ključnega elementa vključujočega in transparentnega sprejemanja odločitev.	CIPRA, REVIVO
Kratice	Za izraz na naravi temelječe rešitve naj se skozi celoten dokument uporablja slovenska kratica »NTR«	Kljub uveljavljeni kratiki NbS menimo, da je prav, da pojem Nature-based Solutions čim bolj poslovenimo, tako skozi uporabo izraza »na naravi temelječe rešitve«, ki je zakonsko opredeljen (Podnebni zakon), kot skozi uporabo temu ustrezne kratice NTR.	PIC, REVIVO, IPoP
Prosto tekoče reke	V dokumentu je treba jasno opredeliti pojem »prosto tekoče reke«, saj trenutno ni definiran in dopušča različne interpretacije.	NNON kot cilj opredeljuje vzpostavitev 70 km prosto tekočih rek, pri tem pa pojem »prosto tekoče reke« ni definiran. Ker gre za enega ključnih pojmov dokumenta in podlago za spremljanje doseganja ciljev, bi moral biti njegov pomen jasno opredeljen. Tudi Zakon o vodah (ZV-1) ne opredeljuje pojma prosto tekoče reke. Zato je treba v NNON jasno določiti, kaj se šteje za prosto tekočo reko oziroma po katerih merilih se bo presojalo, ali je cilj dosežen. Brez jasne definicije obstaja	CIPRA

		tveganje za različne interpretacije pri načrtovanju, izvajanju in spremljanju ukrepov, hkrati pa cilj 70 km prosto tekočih rek ni objektivno merljiv.	
Inšpekcijske in nadzorne službe	NNON naj med ključne sistemske ukrepe vključi tudi krepitev delovanja inšpekcijskih in drugih nadzornih služb za preprečevanje nezakonitih posegov v naravo in okolje.	Osnutek NNON se osredotoča predvsem na ukrepe za obnovo degradiranih ekosistemov, ne naslavlja pa pomanjkljivega izvajanja in nadzora nad veljavno okoljsko in naravovarstveno zakonodajo. Učinkovito preprečevanje nezakonitih posegov v naravo bi moralo predstavljati eno od temeljnih prioritet, saj je preprečevanje škode praviloma bistveno učinkovitejše in stroškovno ugodnejše od njene naknadne sanacije. NNON bi moral zato predvideti ukrepe za krepitev kadrovske in strokovne zmogljivosti inšpekcijskih služb ter drugih pristojnih organov, učinkovitejše odkrivanje in sankcioniranje nezakonitih posegov ter boljše sodelovanje med nadzornimi institucijami. Takšen pristop bi pomembno prispeval k doseganju ciljev obnove narave, saj je dolgoročno uspešna obnova mogoča le ob hkratnem preprečevanju nadaljnjega poslabšanja stanja ekosistemov.	CIPRA
		Upoštevati je treba, da se ukrepi v urbanem okolju izvajajo na zelenih površinah in da gre tudi za prekrivanje s prostorskim načrtovanjem in upravljanjem javnih površin.	IPoP
Sinergije	Sinergije se ne odražajo v ukrepih	NNON na več mestih izpostavlja sinergije, medsektorsko usklajevanje ter usklajenost z drugimi načrti (npr. NUV, NZPO in NUMO), vendar ostaja na deklarativni ravni. Dokument bi moral jasno predstaviti konkretne rezultate tega usklajevanja ter opredeliti, kateri ukrepi iz njega izhajajo.	REVIVO
Sinergije z blaženjem in prilagajanjem v urbanem okolju	Manjkajo sinergije z načrtovanjem in upravljanjem zelenih površin v urbanem okolju	Uredba in NNON bi morala prispevati k učinkovitemu strokovnemu načrtovanju in upravljanju zelenih in ozelenjenih površin v urbanem okolju, vplivati na biotsko raznovrstnost in rabo domorodnih rastlin pri upravljanju to je načrtovanju novih ureditev in vzdrževanju in obnovi	IPoP

		obstojećih površin. Ukrepi, ki blažijo vročino in urbane poplave ter zagotavljajo dostopnost in uporabno vrednost zelenih površin in pokritost s krošnjami se morajo smiselno povezati z ukrepi za ohranjanje narave in krepitev biotske pestrosti. V urbanem okolju gre večinoma za iste površine in vidike upravljanja je zato potrebno smiselno usklajevati. Mehanizmi upravljanja bi morali biti zato zbrani, usklajevani in izvajani v okviru enotne delovne skupine na ravni občinske ali medobčinske parkovne službe. Tudi bi se morali principi ohranjanja in krepitev biotske pestrosti uveljavljati v vseh naseljih ne zgolj tistih, ki jih zadeva NNON.	
Pitna voda	Dokument ne prepozna pomena ohranjanja narave za zagotavljanje pitne vode.	Čprav NNON na str. 18 navaja pozitiven vpliv naravne dinamike rek na stanje podzemne vode, na str. 52 pa izpostavlja medsektorsko sodelovanje tudi na področju spremljanja podzemne vode, v naboru ukrepov povezuje med ohranjanjem narave in zagotavljanjem kakovostne pitne vode ni ustrezno naslovljena. Smiselno bi bilo to povezavo jasno vključiti med cilje in ukrepe dokumenta.	REVIVO
Nacionalni načrt za obnovo narave			
Poglavje 2, str. 11 <i>Urbani ekosistemi</i>	Trditev, da "zelena infrastruktura zmanjšuje učinek toplotnih otokov in izboljšuje kakovost bivanja", je vsebinsko površna in ni smiselno povezana z rešitvami.	Zelene površine in pokritost z drevesnimi krošnjami same po sebi še ne predstavljajo zelene infrastrukture, poleg tega pa v bivalnem okolju človeka zagotavljajo tako varstvo pred vročino kot varstvo pred poplavami. NNON mora zagotoviti tudi ustrezne načrtovalske in upravljalске rešitve za doseganje ciljev ter vplivati tudi na prostorsko načrtovanje in upravljanje urbanega okolja v naseljih, ki niso predmet obravnave.	
Poglavje 2, str. 11 <i>Sinergije s podnebnimi politikami in nevtralnostjo degradacije tal</i>	Trditev, da je »slovenska gozdarska šola, ki temelji na načelih trajnosti, sonaravnosti in večnamenskosti ter na ekosistemskem pristopu pri	Sonaravno gospodarjenje z gozdovi, ki ga v slovenskem prostoru opredeljuje Zakon o gozdovih v 6. točki 3. člena, kot »način ravnanja z gozdnimi ekosistemi, ki temelji na negi gozda in zagotavlja ohranitev, povečevanje pestrosti avtohtonih rastlinskih in živalskih vrst ter vzpostavljanje	PIC, REVIVO

	upravljanju gozda in gozdnih obnovljivih virov je NbS in jo Slovenija izvaja na celotni površini gozdov v Sloveniji že več kot 70 let.« ni pravilna.	biotskega ravnovesja» ne izpolnjuje kriterijev standarda IUCN za NTR, ki je globalno vodilni in široko priznan standard za NTR (https://iucn.org/our-work/topic/iucn-global-standard-nature-based-solutions, v slovenščino preveden v priročniku Na naravi temelječe rešitve za reke in skupnosti, https://ptice.si/wp-content/uploads/2026/06/NTR_Prirocnik_165x240_web.pdf. Predlagamo, da se trditev izbriše, ker je napačna in se preoblikuje kvečjemu v smislu, da je sonaravno gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji blizu na naravi temelječim rešitvam.	
Poglavje 2, str. 11	Navedeno je: »Na primer, slovenska gozdarska šola, ki temelji na načelih trajnosti, sonaravnosti in večnamenskosti ter na ekosistemskem pristopu pri upravljanju gozda in gozdnih obnovljivih virov je NbS in jo Slovenija izvaja na celotni površini gozdov v Sloveniji že več kot 70 let.« Sodobno slovensko gozdarstvo ni več tako sonaravno, kot je morda bilo nekoč. Izvaja goloseke, obsežne sanitarne sečnje, strojno sečnjo, gradi številne nove gozdne prometnice in mestoma še vedno sadi rastiščem neprimerne drevesne vrste (npr. smreko).	Ne le izven, temveč tudi na gozdnih območjih Natura 2000 lahko zasledimo velike goloseke (ne le zaradi sanacije podlubnikov, saj so tudi v hrastovih gozdovih, npr. v Krakovskem gozdu). Slovenija ima eno največjih gostot gozdnih prometnic v Evropi, te pa so primarno namenjene sečnji. Z gozdnimi prometnicami, ki jih država (so)financira iz SKP, se odpirajo dotlej neodprti predeli gozda, ki so služili kot neformalni gozdni rezervati za vrste rastlin in živali, ki potrebujejo veliko odmrle in odmirajoče lesne mase. Po drugi strani pa novih rezervatov država praktično ne razglaša. Odstotek odmrle in odmirajoče lesne mase je v nekaterih GGO manjši, kot to zahteva Pravilnik o varstvu gozdov (3% lesne zaloge, enakomerno naj bi obsegal vse debelinske razrede, zlasti pa debelinski razred nad 30 cm) oziroma je večji del odmrlega lesa v manjših debelinskih razredih. Z izjemo pragozdov in gozdnih rezervatov, ki pokrivajo manj kot 1% slovenskega gozda, je odstotek odmrlega in odmirajočega lesa v slovenskih gozdovih (tudi na večini gozdnih območij Natura 2000) bistveno manjši, kot ga potrebujejo gozdni specialisti, kot sta na primer belohrbti in triprsti detel.	DOPPS

Poglavje 2, str. 12 <i>Socio-ekonomski učinki</i>	Zadnji stavek »Rešitve temelječe na naravi so pogosto stroškovno učinkovitejše od klasičnih tehničnih ukrepov, hkrati pa zagotavljajo trajnejše učinke« naj se premakne na konec prvega odstavka pod prejšnjim naslovom Sinergije s podnebnimi politikami in nevtralnostjo degradacije tal.	Stavek naj vsekakor ostane, ampak v tem poglavju nekako ni kontekstualiziran in bolj paše pod prejšnji naslov. Poleg tega naj se (glede na poglavje 5.4.3) doda še poudarek v smislu: - definicije NTR iz Podnebnega zakona (17. točka 4. člena), - pomena za podnebno prilagajanje in odpornost (5. In 14. člen Podnebnega zakona).	PIC
		Trditev, da so NTR pogosto "stroškovno učinkovitejše od klasičnih" je zavajajoča, ne upošteva, da so NTR lahko tudi načrtovalsko in izvedbeno zelo zahtevne, da vključujejo tudi inženirsko tehnične rešitve in da zahtevajo tudi strokovno odgovorno vzdrževanje in spremljanje učinkov.	IPoP
Poglavje 2, str.12 <i>Financiranje in spremljanje</i> ter poglavje 5.5., str. 34	Pri financiranju bi bilo smiselno dodati tudi vsaj bodoči razmislek o posebnem (finančnem) Skladu za naravo in/ali združitvi tega z vodnim in gozdnim skladom.	V poglavju 5.5. NNON bi se moral dodati tudi predlagani razmislek za celovito in usklajeno izvajanje ukrepov ohranjanja in obnove narave. Dodatni Sklad za naravo bi se lahko polnil iz turistične takse, saj je sektor turizma, ki izvaja gospodarsko dejavnost, pomemben del razvoja dosegele ravno s trženjem ohranjene narave. To je tudi eden bistvenih elementov, na katerih turizem razvija svojo gospodarsko dejavnost v smeri večanja prihodkov dejavnosti.	PIC
	Financiranje in spremljanje izvajanja ukrepov mora vključevati sredstva za vzdrževanje zelenih površin in zelene infrastrukture v urbanem okolju.	Za celovito in usklajeno izvajanje ukrepov ON v urbanem okolju je potrebno predvideti tudi sredstva za strokovno odgovorno načrtovanje in izvedbo ukrepov ter spremljanje stanja in vzdrževanje novih ureditev. Ideja o posebnem skladu za naravo je lahko ovira za nui celovito in povezanoupravljanje	IPoP
Poglavje 3.5, str. 14	Kot organizator usposabljanj naj se doda še Društvo za opazovanje	Projekt, v katerem so bili organizirani dogodki in je bilo zagotovljeno sodelovanje glede NNON, sta izvajala PIC in	PIC

	in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS)	DOPPS v partnerstvu (https://zagovorniki-okolja.si/2024/06/25/narava-za-podnebje-opis-projekta/) Napačno je navedeno ime PIC, pravilno je PIC - Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja.	
Poglavje 5.1, str. 16	V uvodnih dve odstavkih posebej poudariti pomen NTR za prilagajanje družbe na učinke podnebnih sprememb.	NTR ne prispevajo k večji bodoči odpornosti družbe in narave, ampak nam sproti tudi zmanjšujejo vpliv že nastalih učinkov podnebnih sprememb na družbo in naravo (varstvo pred poplavami, poplavami v mestih kot posledica hipnih neurij, blaženje učinka vročinskih valov. Zato so NTR, in tega ni odveč omeniti v NNON, tudi priporočen obvezen del nacionalnih strategij podnebnega prilagajanja (EK, Smernice Evropske komisije o strategijah in načrtih držav članic za prilagajanje, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52023XC0727(01))	PIC
Poglavje 5.1, str. 16	Spet, trditev, da NTR zmanjšujejo potrebo po dragih tehničnih rešitvah je zavajajoča.	1. NTR niso pomembne predvsem zaradi nižjih stroškov ureditve in manjše tehnične zahtevnosti, temveč zato, ker izkoriščajo naravne procese in zagotavljajo številne ekosistemske storitve , ki jih klasične tehnične rešitve praviloma ne morejo zagotoviti. Poleg učinkovitega reševanja posameznega problema pogosto hkrati prispevajo k večji odpornosti ekosistemov, ohranjanju biotske raznovrstnosti ter izboljšanju kakovosti življenjskega okolja. 2. poleg tega v urbanem okolju načrtovane NTR zahtevajo trajno, načrtovano, spremljano in strokovno vzdrževanje. Zaradi prostorskih omejitev, varnostnih zahtev, intenzivne rabe prostora in potrebe po ohranjanju funkcionalnosti NTR ureditev ni mogoče prepustiti naravnim procesom. Hkrati se njihovo vzdrževanje vsebinsko in strokovno razlikuje od vzdrževanja klasičnih zelenih površin, saj temelji predvsem na načrtovanem upravljanju ekoloških procesov.	IPoP

Poglavje 5.3, str. 19 v povezavi s Socio- ekonomsko analizo vplivov NNON	V analizo ali v poglavje 5.3. in seznam ukrepov bi bilo treba vključiti vsebine in ukrepe, ki se nanašajo na: - (družbeno) balansiranje dolgoročnih in kratkoročnih koristi obnove narave; - zagotavljanje učinkovitosti ukrepov NNON.	Socio-ekonomska analiza vplivov NNON v povzetku (str. 1 do 4), podrobneje pa kasneje v analizi, predstavlja dolgoročne koristi obnove narave, ki jih dobro predstavlja. Aktualno družbeno politično življenje pa kaže, da nosilci moči pogosteje sledijo kratkoročnim interesom na račun dolgoročnih. Zato predlagamo, da se v sam NNON vključijo mehanizmi, ki bi zagotovili tehtanje in balansiranje med dolgoročnimi in kratkoročnimi interesi. Na koncu povzetka analiza opozarja na to, da ni ključno vprašanje, ali so ukrepi koristni, temveč ali bodo izvedeni na način, ki pravično porazdeli stroške, zagotovi podporo prizadetim skupinam in omogoči, da se dolgoročne koristi dejansko uresničijo. Zato menimo, da bi moral NNON zasnovati tudi mehanizme, ki bodo zagotovili učinkovito izvedbo ukrepov NNON za to, da se dosežejo njihove koristi.	PIC IPoP
		Potrebno je dodati učinkovito vzdrževanje in spremljanje učinkov.	
Poglavje 5.3.3, str. 24-25	Kot negativne posledice ozelenjevanja urbanega okolja, ki jih ocenjuje Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 8. členom (Urbani ekosistemi), se osredotoča na javne in zasebne akterje (investitorji, lastniki zemljišč, občine). Brez jasnega pomisleka, da lahko pride do negativnih posledic za skupnosti in že marginalizirane posameznike, ki so pogosteje tudi bolj ogroženi	Povečanje zelene infrastrukture in njene dostopnosti je povezano z višanjem cen nepremičnin in tudi potencialnim povečanjem turizma, kar dokument jasno prepozna in obravnava kot pozitivno posledico. Vendar v dokumentu ni omenjenih negativnih vplivov "zelene gentrifikacije", kjer urbani prostori postanejo dražji ali bolj zaželeni - posledično so se posamezniki z nižjim ekonomskim statusom prisiljeni preseliti drugam. Povečanje dostopnosti in kvalitete zelene infrastrukture je lahko način izboljšanja življenjskih pogojev za vse, ampak so pozitivni učinki večji pri marginaliziranih skupinah. Vendar je pomembno pri načrtovanju zelene infrastrukture v degradirana območja, kjer prebivajo prebivalci z nižjim socio ekonomskim statusom, to zasnovati na način, da	PIC IPoP

	zaradi vplivov podnebnih sprememb in degradiranega okolja.	lahko obstoječe prebivalstvo ostane v istem prostoru kljub potencialnim dvigom cen nepremičnin, ki bi urbani prenovi sledilo. Pri oceni socio-ekonomskih vplivov in ocenjeni dobrobiti ukrepov manjka ocena kako bo dvig nepremičnin zaradi povečanja zelene infrastrukture vplival na marginalizirane skupnosti in opredelitev tega ukrepa kot potencialno negativnega za lokalno prebivalstvo in gospodinjstva.	
	Med koristimi manjkata prispevek ukrepov k javnemu zdravju in dobremu počutju ter k varnosti bivalnega okolja.	Pri oceni vplivov je potrebno povezati ukrepe z vsemi relevantnimi področji in izpostaviti sistemski pomen ukrepov ter opozoriti na zagotoviti ustrezno prostorsko načrtovalsko .	IPoP
Poglavje 5.4, str. 28	V poglavje 5.4. je treba vključiti se skladnost in predstaviti sinergije z drugimi strateškimi dokumenti: - Dolgoročna podnebna strategija Slovenije do 2050 - Nacionalni program varstva okolja za obdobje 2020-2030 V obzir pa je treba vzeti tudi EU strategijo za tla in poudariti prispevek NNON.	V točki 4.2.12 enotnega obrazca za pripravo NNON (Izvedbena uredba Komisije 2025/912) lahko država (neobvezno) opiše druge upoštevane politike, če je primerno. Menimo, da je pomembno vzpostaviti in predstaviti odnos NNON: - z dolgoročno podnebno strategijo Slovenije do 2050, ki vključuje poglavje 3.6. o biodiverziteti); - z Nacionalnim programom varstva okolja za obdobje 2020 do 2030 (NPVO), katerega sestavni del je tudi nacionalni program varstva okolja po ZON, ki je hkrati tudi nacionalna strategija po Konvenciji o biotski raznovrstnosti; pri slednjem posebej v NNON še večkrat poudariti prispevek NNON k izboljšanju biodiverzitete tal v skladu Strategijo EU za tla do leta 2030 (to kot neobvezno predvideva tudi točka 4.2.7 enotnega obrazca) in tej skladnimi vsebinami in načrti iz NPVO. Izboljšanje kakovosti tal je tudi ukrep M3.10 posodobljenega NEPN.	PIC
Poglavje 5.4, str. 28	Poglavje o sinergijah naj jasno opredeli tudi odgovornost vseh sektorskih politik za aktivno prispevanje k ciljem obnove	Poglavje sinergije večinoma predstavlja kot podporo, ki jo Nacionalni načrt za obnovo narave zagotavlja drugim sektorskim politikam. Manjka pa poudarek, da morajo tudi druge sektorske politike aktivno prispevati k doseganju	CIPRA

	narave in preprečevanje nadaljnega poslabševanja stanja ekosistemov.	ciljev obnove narave ter pri načrtovanju in izvajanju svojih ukrepov preprečevati nadaljnje poslabševanje stanja narave. Obnova narave je horizontalni cilj, ki ga ni mogoče doseči zgolj z naravovarstvenimi ukrepi. Zato bi moral NNON jasno določiti, da morajo vse relevantne sektorske politike – zlasti prometna, energetska, kmetijska, gozdarska, vodna, prostorska, turistična in regionalna – svoje politike, programe in investicije načrtovati tako, da prispevajo k obnovi narave, ohranjanju biotske raznovrstnosti in ekološke povezljivosti ter preprečujejo nastajanje novih pritiskov na ekosisteme.	
Poglavje 5.4, str. 28	NNON naj določi konkretne mehanizme za zagotavljanje sinergij in medresorskega usklajevanja med sektorskimi politikami.	Poglavje o sinergijah opisuje povezave med Nacionalnim načrtom za obnovo narave in posameznimi sektorskimi politikami, ne določa pa mehanizmov, s katerimi se bodo te sinergije dejansko zagotavljale. Brez jasno opredeljenih postopkov obstaja tveganje, da bodo sinergije ostale zgolj načelne usmeritve, ki se pri pripravi in izvajanju sektorskih politik ne bodo sistematično upoštevale. NNON bi moral zato opredeliti način medresorskega usklajevanja, odgovornosti posameznih resorjev, postopke preverjanja skladnosti sektorskih politik in razvojnih dokumentov s cilji obnove narave ter način spremljanja izvajanja teh sinergij. Smiselno bi bilo določiti tudi skupne kazalnike oziroma mehanizme poročanja, ki bi omogočali spremljanje prispevka posameznih sektorjev k doseganju ciljev NNON. Le z jasno določenimi izvedbenimi mehanizmi bo mogoče zagotoviti, da bodo cilji obnove narave dejansko vključeni v pripravo in izvajanje drugih sektorskih politik ter da bodo sinergije med njimi učinkovite in dolgoročne.	CIPRA
Poglavje 5.4, str. 28	Poglavje o sinergijah je treba dopolniti s prometno politiko, saj	NNON ne obravnava sinergij s prometno politiko, čeprav prometna infrastruktura predstavlja enega ključnih	CIPRA

	prometna infrastruktura pomembno vpliva na doseganje ciljev obnove narave.	dejavnikov fragmentacije habitatov, zmanjševanja ekološke povezljivosti in smrtnosti prostoživečih živali. Obnova narave zahteva usklajevanje z načrtovanjem, gradnjo, obnovo in upravljanjem prometne infrastrukture, vključno z umeščanjem ekoduktov, podhodov in drugih prehodov za živali, obnovo habitatov ob prometnicah ter preprečevanjem nastajanja novih fragmentacijskih ovir. Prav tako bi bilo treba pri načrtovanju novih prometnih ureditev sistematično upoštevati cilje obnove narave in ohranjanja ekološke povezljivosti.	
Poglavje 5.4, str. 28	Poglavje o sinergijah je treba dopolniti s turistično politiko, saj lahko trajnostno upravljanje turizma pomembno prispeva k doseganju ciljev obnove narave.	NNON ne obravnava sinergij s turistično politiko, čeprav je ohranjena narava eden ključnih temeljev trajnostnega turizma v Sloveniji. Hkrati lahko neustrezno načrtovan ali prekomeren obisk povzroča pomembne pritiske na občutljive habitate in vrste, zlasti na zavarovanih območjih in območjih Natura 2000. NNON bi moral zato predvideti usklajevanje ukrepov obnove narave s turistično politiko, zlasti na področju trajnostnega upravljanja obiska, usmerjanja turističnih tokov, razvoja zelene infrastrukture za obiskovalce ter ozaveščanja. Takšen pristop bi prispeval tako k učinkovitejšemu varstvu narave kot tudi k dolgoročni konkurenčnosti slovenskega trajnostnega turizma.	CIPRA
Poglavje 5.4, str. 28	Poglavje o sinergijah je treba dopolniti s povezavo z regionalno razvojno politiko, saj regionalni razvojni instrumenti pomembno vplivajo na izvajanje ukrepov obnove narave in usmerjanje investicij v prostor.	NNON ne obravnava sinergij z regionalno razvojno politiko, čeprav se številni ukrepi obnove narave izvajajo ali financirajo prek instrumentov regionalnega razvoja, kot so dogovori za razvoj regij, kohezijska politika in drugi razvojni programi. Ti instrumenti pomembno vplivajo na prostorski razvoj, občinske investicije ter razporejanje javnih sredstev, zato bi morali sistematično vključevati cilje obnove narave. Regionalni razvoj ne bi smel biti usmerjen zgolj v gospodarsko in infrastrukturno krepitev regij, temveč tudi v obnovo ekosistemov, krepitev zelene infrastrukture,	CIPRA

		izboljšanje ekološke povezljivosti ter povečanje odpornosti prostora na podnebne spremembe. NNON bi moral zato predvideti usklajevanje z regionalnimi razvojnimi dokumenti in zagotoviti, da se ukrepi obnove narave sistematično vključujejo v načrtovanje in financiranje regionalnega razvoja. Takšen pristop bi omogočil učinkovitejšo porabo javnih sredstev ter večji prispevek regionalnih razvojnih politik k doseganju ciljev obnove narave.	
Poglavje 5.4, str. 28	Poglavje o sinergijah je treba dopolniti s povezavo z gospodarsko in industrijsko politiko, saj je vključevanje ciljev obnove narave v gospodarski razvoj ključno za dolgoročno trajnostno rabo prostora.	NNON ne obravnava sinergij z gospodarsko in industrijsko politiko, čeprav imajo gospodarske dejavnosti pomemben vpliv na rabo prostora, stanje ekosistemov in biotsko raznovrstnost. Ciljev obnove narave ni mogoče dosegati zgolj z ukrepi naravovarstvenega sektorja, temveč morajo biti vključeni tudi v načrtovanje gospodarskega razvoja. NNON bi moral zato predvideti usklajevanje z gospodarsko politiko, zlasti pri načrtovanju industrijskih in poslovnih con, spodbujanju krožnega gospodarstva, razvoju zelene infrastrukture, trajnostni rabi naravnih virov ter usmerjanju javnih in zasebnih investicij v rešitve, ki prispevajo k obnovi narave in zmanjšujejo pritiske na ekosisteme. Takšen pristop bi omogočil, da gospodarski razvoj dolgoročno podpira cilje obnove narave, namesto da jih omejuje ali povzroča nove pritiske na okolje.	CIPRA
Poglavje 5.4, str. 28	Predlagamo, da se v poglavju 5.4 doda nova podtočka »Sinergije z Alpsko konvencijo in njenimi izvedbenimi protokoli«.	Slovenija je pogodbenica Alpske konvencije, ki predstavlja edini pravno zavezujoči mednarodni okvir za celostno in trajnostno upravljanje alpskega prostora. Njeni protokoli (zlasti o varstvu narave in urejanju krajine, gorskih gozdovih, varstvu tal, hribovskem kmetijstvu ter urejanjem prostora in trajnostnem razvoju) pa predstavljajo pomemben mednarodni okvir za izvajanje ciljev Uredbe EU o obnovi narave. Njihova vključitev bi okrepila usklajenost ukrepov obnove v alpskem in predalpskem prostoru,	CIPRA

		podprla čezmejno sodelovanje ter prispevala k učinkovitejšemu doseganju ciljev ekološke povezljivosti, obnove degradiranih ekosistemov in podnebne odpornosti.	
Poglavje 5.4.3, str. 30	V poglavje o skladnosti s podnebnimi politikami bi bilo treba vključiti tudi opis, kako se bo NNON odzval na identificirane ranljivosti iz sektorskih ocen ranljivosti.	Točka 4.2.5 enotnega obrazca EK za NNON predvideva tudi opis upoštevanja sinergij z nacionalnimi poročili o oceni tveganja nesreč. Skladno s 14. členom Podnebnega zakona mora država ob pripravi nacionalne strategije podnebnega prilagajanja najprej izdelati sektorske ocene podnebne ranljivosti. Večina ocen je že izdelanih, ne pa tudi za naravo (na spletni strani MOP za podnebno strategijo, https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/strategija-prilagajanja-podnebnim-spremembam/ Hkrati tveganja nesreč stalno obravnava tudi Uprava za zaščito in reševanje – ocenjevanje tveganj nesreč, https://www.gov.si teme/ocenjevanje-tveganj-za-nesrece/ . Smiselno je, da NNON s svojimi ukrepi naslovi ugotovljene ranljivosti in tveganja, kolikor se da.	PIC
Poglavje 5.4.4, str. 31	V poglavje je treba vključiti tudi ohranjanje starorasi in drugih gozdov z visokimi zalogami ogljika, saj ti predstavljajo pomembne dolgoročne ponore in zaloge ogljika.	Sedanje besedilo poudarja predvsem prispevek obnove gozdov k zajemanju in shranjevanju ogljika, vendar novejša znanstvena spoznanja kažejo (Trees keep absorbing carbon long after they stop growing: https://www.sciencedaily.com/releases/2026/07/260708022210.htm), da tudi starorasi in drugi naravni gozdovi pomembno prispevajo k blaženju podnebnih sprememb. Ti gozdovi vsebujejo zelo velike zaloge ogljika v biomasi in tleh ter jih ob ohranitvi še naprej akumulirajo, zato njihovo varovanje pomembno prispeva k doseganju podnebnih ciljev. Ohranjanje takšnih gozdov je zato komplementaren ukrep obnove degradiranih ekosistemov in bi moralo biti izrecno prepoznano tudi v NNON kot pomemben prispevek k naravnim ponorom ogljika in sinergijam z NEPN.	CIPRA

Poglavje 5.4.5, str. 32	Intervencija NUZO je bila sprva zamišljena kot fleksibilen ukrep, ki bo zavarovanim območjem omogočal npr. sklenitev pogodb z lokalnimi kmeti za varstvo najdenih gnezd zavarovanih, kvalifikacijskih gnezd ptic. V praksi je zanimanja za NUZO malo, ker je izvedbeno ta ukrep postal nekakšen administrativno naporen križanec med kohezijskimi in EIP projekti.	NUZO zavarovanim območjem ne omogoča, da bi v določenem letu s sklepanjem pogodb varovali tisto, kar je naravovarstveno pomembno. Za pridobitev sredstev za izvajanje NUZO se je namreč treba prijaviti na razpis, vnaprej izbrati partnerske KMG, nasloviti čimveč vrst iz PUN in PAF (to je povezano s točkovanjem na razpisu). Glede na to, da je vsaj za mobilnejše živalske vrste (npr. ptice) nemogoče predvideti, kje bodo gnezdile v določenem letu, je takšen ukrep popolnoma nekoristen. Nobenega smisla tudi ne vidimo v tem, da se npr. ne more izvajati varstva najdenih gnezd velikega škurha, če se ZO v istem projektu NUZO ne ukvarja še z drugimi vrstami ali habitatnimi tipi iz PUN/PAF.	DOPPS
Poglavje 5.4.5, str. 32	DKOP 2. Predlagamo, da se sloj za DKOP 2 zariše tudi izven Cerkniškega jezera, saj to ni edino slovensko mokrišče, kjer bi moral DKOP 2 obvezno veljati.	Samo bazična nizka barja (HT 7230), katerih varstvo bi morali naslavljanje tudi prek DKOP 2, saj so vsaj ponekod podvržena kmetijski obdelavi, so v Sloveniji kvalifikacijski habitatni tip znotraj 16 Natura 2000 območij. Poleg Notranjskega trikotnika, ki poleg Cerkniškega jezera obsega tudi Planinsko polje, so to še Berje – Zasip, Bled – Podhom, Bloščica, Črna dolina pri Grosuplju, Krmsko hribovje – Menišija, Lahinja, Ljubljansko barje, Mišja dolina, Pokljuška barja, Povirje vzhodno od Bodešča, Razbor, Ribniška dolina, Vrhe - povirno barje, Zelenci in Žejna dolina. Menimo, da bi se moral sloj za DKOP 2 ustrezno razširiti oz. umestiti vsaj še na ta območja.	DOPPS
Poglavje 5.4.6, str. 33	Zadnji odstavek glede upravljanja območij Natura 2000 bi moral biti v posebnem poglavju in bolj celovito obravnavan. Dodatni ukrepi za izboljšanje upravljanja Natura 2000 bi morali biti vključeni v seznam ukrepov.	NNON naj PUN in njegovo upravljanje obravnava v posebnem podpoglavju. Pojasniti mora v kakšnem razmerju bo NNON glede na PUN in kako ga dopolnjuje oziroma nadgrajuje. Hkrati bi bilo to tudi mesto za predstavitev potreb za boljše upravljanje Natura 2000 za dodatne ukrepe, ki se dodajo v seznam ukrepov. Med ukrepe naj se vključijo ugotovitve in predlogi projekta LIFE-IP NATURA.SI ter ukrepi, ki se nanašajo na izboljšanje medsektorskega	PIC

		sodelovanja pri upravljanju (stalna koordinacija), boljše sodelovanje naravovarstvenikov s kmetijskimi svetovalci, okrepiti zgledno izvajanje ukrepov PUN s strani državnih lastnikov ter krepitev stabilnega in kompetentnega kadrovskega bazena v pristojnih državnih institucijah.	
Poglavje 5.5.6, str. 35	V poglavje je treba vključiti navedbo subvencij, ki negativno vplivajo na doseganje ciljev Uredbe o obnovi narave, ali kot ukrep določiti, da se pripravi pregled takih subvencij v določenem roku.	V točki 4.3.21. enotnega obrazca Evropske komisije za NNON je treba predstaviti subvencije, ki negativno vplivajo na doseganje ciljev in izpolnjevanje obveznosti iz Uredbe. Tega zdaj v poglavju ni, ker na nacionalni ravni tega pregleda tudi nimamo. Delno imamo pregled na področju podnebnih sprememb, saj je že prvi NEPN določal, da je potrebno podnebnju škodljive subvencije postopoma odpraviti. IJS sicer spremlja subvencije za fosilna goriva (nekaj o metodologiji https://kazalci.arso.gov.si/sl/content/spodbude-ki-so-v-nasprotju-s-cilji-zmanjsevanja-izpustov-tgp-3 . Na EU ravni je najbolj referirana študija WWF https://www.wwf.eu/?13738416/Member-States-use-billions-of-EU-subsidies-to-fund-nature-harming-activities--new-WWF-study Glede na to, da MOP nacionalnega pregleda obnovi narave škodljivih subvencij najbrž ne bo mogel zagotoviti ob pripravi NNON, naj določi vsaj ukrep, da se tak pregled čim prej pripravi.	PIC
Poglavje 5.5.6, str. 35	Med škodljive subvencije je treba vključiti tudi subvencije Skupne kmetijske politike v okviru ukrepov razvoja podeželja za gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih cest ter gozdnih vlak. Zlasti problematična so merila za izbor operacij, ki dajejo prednost odpiranju doslej manj odprtih	V okviru ukrepov razvoja podeželja SKP se financira gradnja in rekonstrukcija gozdnih cest ter gozdnih vlak. Merila za izbor operacij določajo, da imajo prednost projekti na območjih, kjer je dejanska odprtost gozdov manjša od optimalne, s čimer se spodbuja odpiranje doslej manj dostopnih oziroma neodprtih delov gozdov za gospodarjenje. Hkrati največje število točk prejmejo projekti, pri katerih se več kot polovica prometnic ureja izven območij Natura 2000, kar pomeni, da merila še vedno	CIPRA

	delov gozdov za gospodarjenje in dopuščajo, da se pomemben delež prometnic še vedno umešča na območja Natura 2000.	dopuščajo, da se skoraj polovica prometnic gradi znotraj območij Natura 2000. Takšne subvencije so v nasprotju s cilji Nacionalnega načrta za obnovo narave, saj povečujejo dostopnost gozdov za gospodarjenje, fragmentacijo habitatov in zmanjšujejo obseg mirnih območij, ki so ključna za ohranjanje specializiranih gozdnih vrst, vezanih na stare gozdove in večje količine odmrle lesne biomase. NNON bi moral zato subvencije za širjenje gozdne prometne infrastrukture prepoznati kot škodljive subvencije ter predvideti njihovo postopno odpravo oziroma preusmeritev v ukrepe, ki prispevajo k ohranjanju in obnovi gozdnih ekosistemov.	
Poglavje 7.1, str. 39	V opisu nacionalnega pristopa k doseganju ciljev so pomanjkljivo navedeni viri podatkov.	V opisu ni navedeno, katero poročanje po 17. členu habitatne direktive je bilo upoštevano pri izračunu površin HT in določitvi vrst, katerih habitate je treba obnoviti. Prav tako manjkajo točnejše reference na omenjene "gozdne inventure in monitoringe" ter "podrobno metodologijo za travišča" ZRSVN. Vire podatkovnih baz oziroma dokumentov navedite tako, da bodo sledljivi in jih bralec lahko poišče.	DOPPS
Poglavje 7.1.1, str. 39	Viri podatkov so pomanjkljivo opredeljeni.	Manjka sklic na konkretno obdobje poročanja po 17. členu direktive o habitatih; prav tako manjka referenca na "dodatne analize ZRSVN". Treba bi bilo zagotoviti dostopnost in vpogled v te analize (tudi če zgolj v obliki preliminarne poročila), da se zagotovi preverljivost metode izračuna in navedenih podatkov o površinah HT. Iz samega opisa ni povsem jasno, kaj točno pomenijo predstavljene površine.	DOPPS
Poglavje 7.1.1, str. 39	Napačno je navedeno, da se skupna ocenjena površina 5799,90 km ² nanaša na površino kopenskih, obalnih in sladkovodnih ekosistemov .	Navedena skupna površina se nanaša na habitatne tipe , ki so predmet NNON (in so sestavni del strukture teh ekosistemov).	

Poglavje 7.1.1, str. 39	Iz opisa ni jasno, kaj predstavlja ocenjena površina 5.799,90 km ² .	Najprej je navedeno, da je to ocena celotne površine, ki jo pokrivajo habitatni tipi, dalje v oklepaju pa, da se to nanaša na habitatne tipe, za katere je "stanje znano". Verjetno je mišljeno, da se ta ocena nanaša na habitatne tipe, za katere je znan obseg površine, in ne na habitatne tipe, za katere je znano stanje ohranjenosti? V tem primeru bi bilo primerneje zapisati: <i>Skupna ocenjena površina habitatnih tipov v kopenskih, obalnih in sladkovodnih ekosistemih je 5.799,90 km², vendar ta ocena izključuje nekaj habitatnih tipov, za katere v Sloveniji manjkajo podatki o njihovi površini (se navede, kateri so ti habitatni tipi).</i>	DOPPS
Poglavje 7.1.1, str. 39	Navedena skupna površin habitatnih tipov se ne ujema z javno dostopnimi podatki poročanja za obdobje 2019-2024.	Navedena je površina 5.799,90 km ² , medtem ko po podatkih iz javno dostopnega poročila ta površina znaša okoli 7.917 km ² .	DOPPS
Poglavje 7.1.1, str. 39	Navedba, da je obseg habitatnih tipov z neznanim stanjem 201 km ² , je v povezavi z navedbo, da gre predvsem za HT, za katere ni podatkov o njihovi površini, logični nesmisel.	Če so v oceno vključeni predvsem HT, katerih površina ni znana, iz česa je potem izračunana ta ocena površine? Poleg tega seveda ne gre za <i>obseg</i> , ampak za površino HT.	DOPPS
Poglavje 7.1.1, str. 39	Ocena skupne površine HT, ki jo je treba ponovno vzpostaviti, da se dosežejo ugodne referenčne vrednosti površin (FRA) habitatnih tipov, je najverjetneje napačna, saj imamo v Sloveniji FRA vrednosti določene le za nekatere HT.	Podatki o referenčnih vrednostih površin (FRA) habitatnih tipov ne manjkajo le za tukaj navedene HT. Opozarjamo, da FRA v večini primerov ni možno enačiti z izhodiščnimi vrednostmi ob razglasitvi območij Natura 2000! Dejansko gre pri nas v zvezi s FRA za veliko vrzel v znanju (predlagamo, da se to pojasnilo vključi v poglavje, ki se nanaša na vrzeli v znanju). Več o tem v članku Kačičnik Jančar, M. (2023): Referenčne vrednosti stanja ohranjenosti vrst in habitatnih tipov območij Natura 2000. Varstvo narave 33 (2023), 95-106.	DOPPS

Poglavje 7.1.1, str. 39	V skupno površino vseh HT, ki jih je treba ponovno vzpostaviti, da se doseže referenčne vrednosti površin (FRA), niso vključeni HT iz skupin 4, 5, in 6.	V oceno dodajte tudi površine HT iz teh skupin, ali pojasnite, zakaj te skupine v oceno niso vključene.	DOPPS
Poglavje 7.1.1, str. 40	Cilj do l. 2050 za ponovno vzpostavitev HT, da se dosežejo njihove referenčne vrednosti površin, je pavšalno določen pri 90% (najnižjem možnem deležu, ki ga omogoča derogacija po členu 4(5)), brez utemeljitve za vsak posamezni HT.	Uredba zahteva utemeljitev za vsak HT, zakaj do l. 2050 ni mogoče uvesti ukrepov za ponovno vzpostavitev HT na 100% površin. V osnutku NNON ta utemeljitev v celoti manjka.	DOPPS
Poglavje 7.1.1, str. 40	Navedeno je, da se bo ponovno vzpostavljalo mokrišča, travnike in vodne habitatne tipe.	Verjetno so mišljeni vsi HT iz skupin 1, 2 in 3 (razen izrecno omenjenih)? Nikjer pa ni pojasnjeno, zakaj se ne bo ponovno vzpostavljalo HT iz skupin 4, 5, in 6.	
Poglavje 7.1.3.1, str. 42	V povezavi s HT 6510 je navedeno, da je ciljne površine za aktivno obnovo tega habitatnega tipa mogoče zmanjšati, saj se ocenjuje, da bo z dinamiko kmetijskih zemljišč zaradi različnih socio-ekonomskih vidikov nastalo dovolj novih zaplat s tem habitatnim tipom.	V to kvoto se nikakor ne sme upoštevati površin tega HT, ki bi nastale na račun drugih še bolj ogroženih in ekstenzivnih tipov travnišč (npr. HT 6410, 6210 (*) in 62A0) .	DOPPS
Poglavje 7.1.3.3, str. 43	Navedba v uvodnem odstavku, da se cilje (obnove) lahko zmanjša na najmanj 90% območij potrebnih obnove do leta 2050 in da bo Slovenija ta odstop uporabila za vse preostale	Derogacija po členu 4(5) se lahko nanaša zgolj na ponovno vzpostavitev HT, kjer je ta potrebna zaradi doseganja referenčnih vrednosti površin (FRA), ne na vsa območja HT, ki so predmet obnove. Prav tako ni jasno, kaj je mišljeno kot "vsi preostali HT". V tabeli 2 oz. 3	DOPPS

	habitatne tip, je nejasna in zavajajoča.		
Poglavje 7.1.3.3, str. 43-46 <i>Tabela 3</i>	Površine v tretjem stolpcu tabele 3 se ne seštevajo v razpon, ki je naveden na strani 39 (247,50-250,40 km ²), niti v razpon, ki je naveden na str. 40 (222,7-225,40 km ²).	Vrednosti v tretjem stolpcu tabele naj bi predstavljale površine, ki jih je za posamezni HT treba vzpostaviti, da se dosežejo referenčne vrednosti površin (FRA), vendar se ne seštevajo v razpon, ki je naveden na strani 39, niti v razpon, naveden na strani 40 (znižane vrednosti). V tabeli 3 ta razpon znaša 220,04-222,64 km ² , ni pa pojasnjeno, zaradi česa prihaja do razhajanj.	DOPPS
Poglavje 7.1.3.3, str. 46	Besedilo prvega odstavka na strani 46 ne odraža dejanskega stanja narave v Sloveniji. Besedilo je tudi površno in nima ustrezne ekološke osnove.	Ohranjenost narave v Sloveniji ocenjujemo na podlagi različnih monitoringov, kot so denimo monitoringi ptic (SIPKK, monitoring Natura 2000 vrst, IWC), monitoringi drugih Natura 2000 vrst, monitoring ekološkega stanja voda ... Rezultati teh monitoringov marsikje kažejo na zaskrbljujoče stanje narave. Trditve o dobri ohranjenosti ekosistemov še zlasti ne držijo za travniške in rečne ekosisteme. Navedba, da imajo površine, kjer se opušča kmetijska raba, naravni potencial, da se same prek sukcesije obnovijo v ekstenzivna travnišča, je popolnoma napačna, saj je ohranjanje in obnova ekstenzivnih travnišč neposredno vezana na kmetijsko rabo. Tudi, če je kakšna vmesna faza zaraščanja ugodna za določene vrste, je to povsem začasno, saj sukcesijske faze hitro prehajajo ena v drugo. Navedba, da se bodo mokrotni habitatni tipi z opuščanjem najmanj donosnih kmetijskih zemljišč sami obnovili v procesih sukcesije, je popolnoma brez stvarne osnove. Gospodarjenje z gozdom (kot omenjeno tudi v drugih pripombah) se v Sloveniji vse bolj odmika od sonaravnega gospodarjenja, a tudi ob sonaravnem gospodarjenju ni	

		nujno, da nek gozdni habitatni tip dosega dobro stanje glede strukture in funkcije, kot je to značilno za gozdove brez ali z zelo nizko intenziteto gospodarjenja.	
Poglavje 7.1.3.3, str. 46	V tretjem odstavku je seznam vrst, za katere je v PUN predvidena obnova površine habitata, pomanjkljiv, oz. ni jasno, zakaj so omenjene prav te tri vrste.	Takšnih vrst, za katere je v PUN 2023-2028 predvidena obnova habitata, je najmanj 80 iz 12 skupin. Vir: pregledovalnik PUN v NarclS	DOPPS
Poglavje 7.1.3.4, str. 47	Grafične informacije o območjih za ponovno vzpostavitev HT do leta 2030 so pomanjkljive.	Zemljevide območij, na katerih se bo ponovno vzpostavljalo habitatne tipe do l. 2030, je treba pripraviti za vsako skupino HT iz Priloge I k Uredbi.	DOPPS
Poglavje 7.1.3.4, str. 47	Informacije o ugodnih referenčnih območjih posameznih skupin HT so pomanjkljive in nejasne. Ni jasno, kako se navedba, da se kot "ugodno ohranitveno stanje upošteva izhodiščno stanje", nanaša na v NNON zahtevane podatke o referenčnih vrednostih površin (FRA) oz. ugodnih referenčnih območjih.	V NNON bi bilo treba navesti površino ugodnih referenčnih območij za posamezno skupino HT. Manjkajo navedbe za skupine 4, 5, in 6. Poleg tega ni jasno, kaj predstavljajo navedene površine za posamezno skupino HT, oziroma kaj je mišljeno kot "izhodiščno stanje". Če je mišljena površina HT v območjih Natura 2000 ob razglasitvi teh območij, potem navedene številke NE predstavljajo ugodnih referenčnih območij, saj referenčna vrednost površine HT ni nujno enaka temu izhodiščnemu stanju. Več o tem v članku Kačičnik Jančar, M. (2023): Referenčne vrednosti stanja ohranjenosti vrst in habitatnih tipov območij Natura 2000. Varstvo narave 33 (2023), 95-106.	DOPPS
Poglavje 7.1.3.4, str. 47-48 <i>Tabela 4</i>	V celoti manjkajo informacije o HT iz skupin 4, 5 in 6.	Dopolnite ali pojasnite, zakaj ni informacij o teh skupinah HT.	
Poglavje 7.1.3.4, str. 47-48 <i>Tabela 4</i>	V skupini HT "Reke, jezera ter obrežni in obrečni habitatni tipi" so navedeni HT, za katere v prejšnjih poglavjih navajate, da niso znane njihove površine.	Na podlagi česa je za te HT torej ocenjeno, da so to HT s površino, ki je več kot 2% nižja od ugodnega referenčnega območja	

Poglavje 7.1.3.4, str. 48	Navedeni so le cilji za vzpostavitev HT iz skupin 1 in 2 do l. 2030, ne pa za ostale skupine, kot to predvideva NNON.	Ali to pomeni, da se do l. 2030 ne bo obnovljalo HT iz skupin 3-6? Do l. 2030 je treba obnoviti vsaj 30% dodatne površine, potrebne za doseganje skupnega ugodnega referenčnega območja v VSAKI skupini HT.	DOPPS
Poglavje 7.1.3.5, str. 48	Je govora o letu 2050 (kot nakazuje naslov poglavja) ali letu 2030 (omenjeno v drugem odstavku)?		DOPPS
Poglavje 7.1.3.5, str. 49 <i>Tabela 5</i>	Ni jasno, po kakšnem pristopu so bile izbrane vrste ptic, ki so se znašle v tabeli 5.	Seznam vrst iz skupine ptic je neskladen s podatki o stanju ohranjenosti njihovih populacij iz zadnjega poročanja po 12. členu direktive o pticah - na seznam so po eni strani uvrščene vrste, ki ne potrebujejo obnove habitata (npr. mlakarica, liska ...), po drugi strani manjkajo nekatere ogrožene in redke vrste, katerih habitat nujno potrebuje obnovo (npr. poljski škrjanec, sivka, črnočeli srakoper, vrtni strnad, hribski škrjanec, pisana penica). Zakaj na seznam niso uvrščene tudi te vrste? Predpostavke, ali bo habitat vrst, ki imajo populacije v slabem stanju ohranjenosti, zadostno obnovljen že z ukrepi za obnovo in ponovno vzpostavitev habitatnih tipov (člen 4(1) in 4(4)), je treba preveriti s strokovnjaki za posamezne vrste ptic! Podobno velja za vse ostale vrste (po direktivi o habitatih).	DOPPS
Poglavje 7.1.3.5, str. 48	V drugem odstavku je navedeno "Okvirna skupna površina habitatnih tipov ...". Najbrž je mišljena površina habitatov vrst? Te površine je tudi treba navesti za vsako vrsto oz. skupino vrst posebej.		

Poglavje 7.1.3.5, str. 51 <i>Slika 7</i>	Grafična predstavitev območij za obnovo habitatov vrst je pomanjkljiva	NNON zahteva prikaz teh površin za vsako vrsto oz. skupino vrst posebej.	
Poglavje 7.3, str. 64	Poleg priprave sistemskega pravnega okvira je treba izrecno predvideti tudi učinkovit sistem nadzora nad izvajanjem občinske gospodarske javne službe urejanja in čiščenja javnih površin, vključno z upravljanjem zelenih površin in drevnine.	Vzpostavitev standardov, pogojev za izvajalce in enotnih pravil sama po sebi ne zagotavlja njihovega izvajanja v praksi. Za učinkovito varstvo urbanih dreves in zelenih površin je nujno zagotoviti tudi jasne pristojnosti nadzora, redno spremljanje izvajanja ter ustrezne mehanizme ukrepanja ob ugotovljenih kršitvah. Brez učinkovitega nadzora obstaja veliko tveganje, da bodo predpisani standardi ostali neizvajani oziroma se bodo med občinami uporabljali zelo različno.	CIPRA
Poglavje 7.3, str. 64	Smernice za ravnanje z drevesi v urbanem prostoru ter smernice za vzdrževanje zelenih površin naj predstavljajo strokovno podlago za pripravo zavezujočih pravnih aktov oziroma minimalnih obveznih standardov ravnanja.	Smernice kot nezavezujoč strokovni dokument ne zagotavljajo enotnega izvajanja v praksi. Njihovo upoštevanje je v veliki meri odvisno od znanja, izkušenj in volje posameznih zaposlenih oziroma izvajalcev, kar lahko vodi do velikih razlik med občinami in neustreznega varstva urbanih dreves ter zelenih površin. Za učinkovito izvajanje ciljev NNON je zato potrebno ključna strokovna izhodišča prenesti v zavezujoče predpise oziroma določiti minimalne standarde ravnanja, ki bodo veljali za vse občine in izvajalce javnih služb.	CIPRA
Poglavje 7.3, str. 64	Pri pripravi in spreminjanju občinskih prostorskih načrtov bi morale biti zahteve glede ohranjanja in razvoja urbanih zelenih površin ter dreves določene z zavezujočimi pravili in ne zgolj s smernicami oziroma priporočili.	Sedanje besedilo predvideva, da občine pri pripravi občinskih prostorskih načrtov upoštevajo smernice za ohranjanje zelenih površin in priporočila nacionalnega prostorskega okvira. Takšna ureditev ne zagotavlja enotnega izvajanja, saj je upoštevanje smernic pogosto odvisno od strokovnega znanja, prioritet in presoje posameznih pripravljavcev prostorskih aktov. Če želi NNON doseči cilje povečanja zelenih površin, drevesne pokrovnosti in odpornosti urbanih ekosistemov, mora predvideti tudi zavezujoče minimalne zahteve za prostorsko načrtovanje oziroma druge pravne mehanizme,	CIPRA

		ki bodo občine obvezovali k njihovemu doslednemu upoštevanju.	
Poglavje 7.3, str. 64	Ukrepe za povečanje urbanih zelenih površin in pokritosti z drevesnimi krošnjami je treba načrtovati skupaj z ukrepi za zadrževanje in ponovno uporabo padavinske vode ter zagotavljanje trajnostnega namakanja zelenih površin.	NNON pravilno izpostavlja pomen povečevanja urbanih zelenih površin in pokritosti z drevesnimi krošnjami za zmanjševanje učinkov urbanih toplotnih otokov, izboljšanje kakovosti bivanja in prilagajanje podnebnim spremembam. Vendar pa dokument ne naslavlja vprašanja zagotavljanja zadostnih vodnih virov za dolgoročno preživetje novo zasajene vegetacije. Ob vse pogostejših sušnih obdobjih in daljših vročinskih valovih je uspešnost zasaditev neposredno odvisna od zagotavljanja ustreznega namakanja. Zato bi morali biti ukrepi ozelenjevanja mest načrtovani skupaj z ukrepi za zadrževanje padavinske vode, vzpostavljanje zadrževalnikov, uporabo deževnice za namakanje ter drugimi naravnimi rešitvami za upravljanje voda. Le celovit pristop, ki povezuje ozelenjevanje in trajnostno upravljanje z vodnimi viri, lahko zagotovi dolgoročno vitalnost urbanih dreves in zelenih površin ter njihovo učinkovito prilagajanje podnebnim spremembam.	CIPRA
Poglavje 7.3, str. 69	Ključ za to, katere občine so vključene, je postavljen na minimum	Specifično pri Urbanih ekosistemih je limit postavljen na absoluten minimum in posledično bi bilo v ukrepe vključenih le 7 občin, ki padejo pod minimalni kriterij pokrovnosti ali kriterij deleža zelenih urbanih površin. Na tem področju je dokument zastavljen kolikor je dovoljeno neambiciozno.	DOPD, CIPRA
Poglavji 7.5.1 in 7.5.2, str. 76	Podvojena vsebina		DOPPS
Poglavje 7.7.2, str. 87	Poleg prostovoljnega vzpostavljanja ekocelic brez gospodarjenja za obdobje 20 let naj NNON predvidi tudi vzpostavitev pravnih in finančnih	Predvideni ukrep prostovoljnega vzpostavljanja ekocelic brez gospodarjenja za obdobje 20 let predstavlja pomemben korak, vendar sam po sebi ne zadostuje za doseganje ciljev obnove gozdnih ekosistemov in ugodnega ohranitvenega stanja številnih gozdnih habitatov ter	CIPRA

	podlag za dolgoročno oziroma trajno prepuščanje izbranih gozdnih območij naravnemu razvoju, zlasti na območjih Natura 2000 in drugih območjih velikega pomena za ohranjanje gozdne biotske raznovrstnosti. Pri tem naj predvidi tudi sistematično vzpostavljanje večjih gozdnih rezervatov, možnosti njihovega ustanavljanja na zasebnih zemljiščih z ustreznimi nadomestili ter aktivno pridobivanje naravovarstveno pomembnih gozdov v državno last.	kvalifikacijskih vrst Natura 2000. Številne specializirane gozdne vrste so vezane na stare gozdove z velikim deležem habitatnih dreves in odmrle lesne biomase, katerih razvoj zahteva bistveno daljša časovna obdobja od 20 let. Kratkoročni ukrepi zato ne morejo nadomestiti pomena trajno negospodarjenih gozdnih območij. NNON bi moral poleg prostovoljnih in časovno omejenih ukrepov predvideti tudi razvoj sistemskih pravnih in finančnih mehanizmov za dolgoročno oziroma trajno prepuščanje gozdov naravnemu razvoju. To vključuje vzpostavljanje večjih in ekološko povezanih gozdnih rezervatov, oblikovanje ustreznih spodbud oziroma nadomestil za lastnike zasebnih gozdov, ki bi omogočala dolgoročno opustitev gospodarjenja, ter aktivnejše odkupovanje gozdov z visoko naravovarstveno vrednostjo v državno last, kadar je to potrebno za učinkovito dolgoročno varstvo. Pri upravljanju državnih gozdov bi moral biti poudarek predvsem na doseganju ciljev obnove narave, ohranjanja biotske raznovrstnosti ter krepitve odpornosti gozdnih ekosistemov in njihovih ekosistemskih storitev. Temu bi moralo slediti tudi upravljanje državnih gozdov, pri katerem bi se na območjih z največjim pomenom za naravo naravovarstveni cilji prednostno uresničevali, gospodarsko gospodarjenje pa bi se tem ciljem ustrezno prilagodilo. Takšen pristop bi bistveno prispeval k doseganju ciljev Uredbe o obnovi narave, dolgoročnemu ohranjanju kvalifikacijskih vrst Natura 2000, povečanju naravnih ponorov ogljika ter večji odpornosti gozdov na podnebne spremembe. Po drugi strani zgolj časovno omejeni ukrepi brez razvoja trajnih oblik varstva ne bodo zadostovali za obnovo naravnih procesov in dolgoročno ohranitev najvrednejših gozdnih ekosistemov.	
--	---	---	--

Poglavje 7.6.1, str. 79 <i>Delež kmetijske krajine z značilnostmi visoko raznovrstne krajine</i>	Kaj je mišljeno z »zaplate«, ki so navedene tule: Drugi izbrani kazalnik se nanaša na delež kmetijske krajine, ki vsebuje značilnosti visoko raznovrstne krajine (npr. varovalni pasovi, mejice, posamezna drevesa ali skupine dreves, drevoredi, robovi polja, zaplate, jarki, potoki, majhna mokrišča, terase, kamnita znamenja, kamniti zidovi, majhni ribniki in kulturne značilnosti). Kako se bo spremljalo delež »robov polj«? Zakaj so navedene tudi »kulturne značilnosti« - kakšno povezavo ima to z biodiverziteto v kmetijski krajini?		DOPPS
Poglavje 7.7.1, str. 84	Ekocelice bi morale na isti lokaciji ostati vsaj 100 let in ne le 20. Ena pomembnejših funkcij ekocelic je namreč nudenje večje količine odmrlega in odmirajočega drevja habitatnim specialistom - za nastanek odmrle biomase pa je potreben daljši čas.		DOPPS
Poglavje 7.8, str. 89	Poglavje naj bo vsebinsko bolj ambiciozno in naj poleg omejitev izpostavi tudi možnosti za bistveno večji prispevek Slovenije k cilju zasaditve treh milijard dreves, predvsem z okrepitvijo sajenja dreves v urbanih območjih, kmetijski krajini, ob	Predlagano besedilo je pretežno usmerjeno v pojasnjevanje razlogov, zakaj Slovenija ne more pomembneje prispevati k evropskemu cilju zasaditve treh milijard dreves. Nacionalni načrt za obnovo narave pa bi moral prepoznati predvsem priložnosti za povečanje prispevka Slovenije ob hkratnem upoštevanju naravovarstvenih ciljev. Res je, da zaradi velike gozdnatosti Slovenije dodatno pogozdovanje odprte krajine ni ustrezen ukrep, saj je treba	CIPRA

	vodotokih ter pri obnovi gozdov po naravnih nesrečah.	ohranjati travišča, druge odprte habitate in kmetijska zemljišča. Vendar to ne pomeni, da so možnosti za dodatno sajenje dreves izčrpane. NNON bi moral predvideti ambicioznejše cilje na področjih, kjer imajo zasaditve večplastne koristi, zlasti: - povečanje drevesne pokrovnosti v mestih in drugih urbanih naseljih, - sistematično vzpostavljanje drevoredov, mejic, protivetrnih pasov in posameznih dreves v kmetijski krajini, - sajenje dreves za zagotavljanje naravne sence pašnim živalim in večjo odpornost kmetijstva na vročinske valove, - obnovo obrečne vegetacije in poplavnih gozdov, - kakovostno obnovo gozdov po naravnih ujmah z vrstno in genetsko raznolikimi avtohtonimi drevesnimi vrstami, prilagojenimi prihodnjim podnebnim razmeram. Takšne zasaditve ne prispevajo le k številu zasajenih dreves, temveč hkrati izboljšujejo stanje biotske raznovrstnosti, povečujejo ponore ogljika, zmanjšujejo učinke vročinskih valov, izboljšujejo vodni režim ter povečujejo odpornost krajine na podnebne spremembe. Zato bi moral NNON določiti ambicioznejše cilje in ukrepe na teh področjih, namesto da prispevek Slovenije k evropskemu cilju obravnava predvsem skozi prizmo omejitev.	
Tabela ukrepov NNON – navedi ukrep, na katerega se pripomba nanaša			
Gradnja zelenih streh	Pri ukrepu gradnje zelenih streh naj se poleg povečanja njihove površine določijo tudi minimalni	Trenutni ukrep poudarja predvsem gradnjo zelenih streh, ne opredeljuje pa njihove kakovosti z vidika prispevka k obnovi narave. Med zelenimi strehami obstajajo velike	CIPRA

	kakovostni standardi, ki bodo zagotavljali njihov prispevek k obnovi narave. Prednost naj imajo biodiverzitetno zasnovane zelene strehe z bujno, vrstno pestro in strukturno raznoliko vegetacijo, avtohtonimi rastlinskimi vrstami ter zadostno debelino in heterogenostjo substrata.	razlike. Ekstenzivne strehe z minimalno plastjo substrata in nekaj vrstami sedumov ali mahov sicer prispevajo k zadrževanju padavinske vode in deloma zmanjšujejo učinek toplotnih otokov, vendar imajo bistveno manjši pomen za ohranjanje biotske raznovrstnosti kot biodiverzitetno zasnovane zelene strehe. Za doseganje ciljev NNON bi bilo treba spodbujati zelene strehe z bujno, vrstno pestro in strukturno raznoliko vegetacijo, ki ustvarja dejanski habitat za opraševalce, ptice in druge organizme. Takšne strehe naj vključujejo avtohtone rastlinske vrste, različno debelino substrata ter habitatne elemente, kot so kamni, mrtvi les ali peščene površine, ki povečujejo pestrost mikrohabitátov. Poleg blaženja podnebnih sprememb in zadrževanja padavinske vode takšne rešitve bistveno učinkoviteje prispevajo tudi k obnovi urbanih ekosistemov. Kot primer dobre prakse lahko služijo biodiverzitetno zasnovane zelene strehe v Švici, med drugim projekt Atmos Roof Garden studia Vulkan v Zürichu (https://landezine.com/atmos-by-studio-vulkan-landschaftsarchitektur/), kjer je streha zasnovana kot gost in raznolik rastlinski habitat z visoko ekološko vrednostjo, ne zgolj kot tanka plast ozelenitve.	
Ukrepi pod kodo "urbani"	Kot so zapisani si je težko predstavljati kaj bo obseg ali vsebina ukrepov. Veliko je novih administrativnih zbiranj podatkov, malo pa konkretnih pogojev.	Iz seznama ukrepov ni razvidno, da bodo na voljo kakršna koli nova sredstva za izvedbo aktivnosti na terenu in je posledično malo verjetno, da bodo administrativni ukrepi prinesli kakšen preobrat. Večina ukrepov je na ravni "fino je imeti" (ala evidenca mestnih dreves, občinski katastri dreves, smernice za vzdrževanje javnih površin, smernice ravnanja z drevesi), torej stvari, ki lahko olajšajo smotrno vzdrževanje in posledično zavirajo degradacijo glede na kazalnike, ni pa zaznati robustnega ukrepa, ki bi primoral koga stanje izboljšati.	DOPD

		Trije ukrepi, ki bi lahko bili ti, ki prinašajo dejanske izboljšave “Preskrba z novimi javnimi zelenimi površinami in prenova degradiranih ter javnih zelenih površin”, “Priprava akcijskega načrta izboljšanja stanja na področju zelenih površin”, “Določitev zadovoljive ravni deležev zelenih površin in drevesnih krošenj znotraj urbanih ekosistemov” pa so seveda popolnoma odvisni od tega kaj bo v njih pisalo in bodo lahko koristni ali pa tudi ne, trenutno niso znani nobeni detajli, je pa dejstvo, da je cel NNON zasnovan, da bo ja zajel čim manjše površine in zasledoval čim manjše cilje, zelo nevzpodbuden indikator za prihodnost.	
Nikjer v dokumentu nismo zasledili aktivne obnove travniških habitatov z uporabo semenskega materiala.	Od vstopa Slovenije v EU se je površina Natura 2000 traviščnih habitatnih tipov močno zmanjšala, kar je razvidno iz zaporednih kartiranj istih območij (npr. Ljubljanskega barja, Goriškega, Planinskega polja). V nekaterih kmetijsko najbolj intenzivnih (nižinskih) delih Slovenije ekstenzivnih travnikov skorajda ni več (npr. Dravsko-Ptujsko polje, Murska ravan, ravninski del Goriškega). Travnikov z Natura 2000 habitatnimi tipi ne moremo dobiti nazaj zgolj z ekstenzivno rabo, zlasti ne tam, kjer vrstno bogatih donorskih travnikov ni več. Obnovimo jih lahko le aktivno, torej z nanosom avtohtonega,	DOPPS	

	čimbolj lokalnega semenskega materiala (pridelane ali neposredno požete semenske mešanice, zeleni mulč. V NNON med ukrepi zato pogrešamo: (1) obnovo travnikov s semenskim materialom, (2) podpore za pridelavo semenskih mešanic (pridelanih na njivah ali neposredno požetih na donorskih travnikih) in (3) podpore za pridelavo zelenega mulča.		
Ukrepi, vezani na celinske vode in ribe	Ukrepi ne sledijo vsem ciljem NNON.	Nacionalni cilj je 70 km novih odsekov prostotekočih vodotokov v Sloveniji, vendar med ukrepi ni mogoče najti informacije, kako oz. s katerimi ukrepi nameravamo ta cilj doseči. Ukrepa kot sta " vključiti varstvene cilje v sektorske dokumente" in " celovito urediti prodonosnost reke" sta preohlapna.	REVIVO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Podnebni program mreže Plan B za Slovenijo, Mreže za prostor in Koalicije za trajnostno prometno politiko sofinancirata Ministrstvo za okolje in prostor s sredstvi Podnebnega sklada. Za mnenja, predstavljena v tem dokumentu, so izključno odgovorni avtorji dokumenta in ne odražajo nujno stališč Ministrstva za okolje in prostor ali Eko sklada j.s.